

450
LAT
UNII
BELSKIEJ

1569 ★ 2019

JAN MATEJKO
Unia Lubelska, 1869
olej, płótno (fragment)

depozyt Muzeum
Narodowego w Warszawie
w Muzeum Lubelskim
w Lublinie

Obraz został namalowany w roku 1869 na 300-lecie Unii Lubelskiej. Płótno nie jest wiernym zapisem, a raczej malarską wizją XVI-wiecznych wydarzeń, świadomą historiozoficzną wypowiedzią na temat wspólnej polsko-litewsko-ruskiej przeszłości. Jan Matejko przedstawił na obrazie moment zaprzysiężenia dokumentu. Scena rozgrywa się we wnętrzu zamku lubelskiego, a sala jest wzorowana na komnatach wawelskich.

Szanowni Państwo,

W 2019 roku przypada 450. rocznica zawarcia Unii Lubelskiej. Podkreślając tę ważną rocznicę, rok 2019 uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 lipca 2018 r. został ustanowiony Rokiem Unii Lubelskiej.

To właśnie w Lublinie, już w XVI wieku podkreślano wartości i idee, które z czasem posłużyły za fundamenty Unii Europejskiej. Miasto Lublin za sprawą Unii Lubelskiej stało się swoistym źródłem współczesnej Europy, będącej mozaiką wielu narodów i kultur. Dzięki wyjątkowym obchodom w 2019 roku, Lublin będzie miał okazję przypomnieć o swojej istotnej roli w kształtowaniu europejskiej wspólnoty narodów.

Przed nami także 15. rocznica wejścia Polski do Unii Europejskiej. Pragniemy odwołać się do słów św. Jana Pawła II świętując ten rok pod hasłem „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej” pokazując przy tym, jak z dziedzictwa i doświadczeń Unii Lubelskiej czerpać i budować przyszłość Unii Europejskiej.

Zapraszam serdecznie!

dr Krzysztof Żuk
Prezydent Miasta Lublin

Lublin w roku 1618
- Widok miasta Lublina
Hogenberga i Brauna

Zawarta w 1569 roku Unia Lubelska była wydarzeniem wielowymiarowym, które na wiele lat określiło porządek polityczny i społeczny w naszej części Europy. Powołana wówczas do życia Rzeczpospolita Obojga Narodów stanowiła rzadką w dziejach, udaną próbę zbudowania trwałego ładu w relacjach pomiędzy przedstawicielami różnych nacji, kultur i religii. Lublin – miejsce, w którym krzyżowały się szlaki łączące najważniejsze miasta zjednoczonego państwa – zyskał dzięki temu status jednego z ośrodków zachodzących wówczas przemian.

Unia Lubelska była z jednej strony lekcją politycznego realizmu i niełatwej umiejętności budowania porozumienia ponad podziałami, z drugiej strony przez lata nabrała symbolicznego znaczenia, jako przykład budowania jedności „wolnych z wolnymi, równych z równymi”. W tej perspektywie podające sobie w zgodzie dłonie Korona i Litwa tworzyły wspólnie przestrzeń wolności i poszanowania prawa. I najpewniej właśnie ten aspekt Unii sprawił, że pamięć o niej przetrwała upadek Rzeczypospolitej, czas zaborów i burzliwy wiek XX.

Świadomość doniosłości wydarzeń z 1569 roku stała się istotnym elementem tożsamości Lublina i lublinian. Świadectwem tego był wzniesiony tuż po zawarciu Unii pomnik. Według tradycji stanął on w miejscu, w którym obozowała przybyła na sejm zjednoczeniowy szlachta litewska – o czym do dziś przypomina nazwa największego placu w centrum naszego miasta. Wybudowany na nowo w 1826 roku z inicjatywy Stanisława Staszica pomnik stał się szybko jednym z symboli Lublina, miejscem zgromadzeń i demonstracji patriotycznych, przypominającym o wielkości dawnej Rzeczypospolitej i politycznej mądrości jej obywateli.

W 450 lat po tym akcie warto jednak wrócić nie tylko do zbudowanej wokół niego legendy. Trzeba także zastanowić się ponownie nad oceną Unii, spojrzeć na te wydarzenia w szerokiej perspektywie uwzględniającej racje wszystkich narodów zamieszkujących dziś ziemię dawnej Rzeczypospolitej, raz jeszcze i na nowo rozważyć rozmaite konsekwencje roku 1569, przemyśleć i przypomnieć jego dziedzictwo.

Przygotowywany z tej wyjątkowej okazji program obchodów „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej” obejmuje organizację m.in. szeregu wydarzeń kulturalnych, koncertów, wystaw, spektakli i konferencji organizowanych w ciągu roku. Główne obchody zostały zaplanowane na okres 1 maja – 1 lipca 2019 roku, obejmując zasięgiem dwie ważne rocznice: **15-lecie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej (1 maja)** oraz **450-lecie zawarcia Unii Lubelskiej (1 lipca)**. W organizację wydarzeń aktywnie włączyły się miasta partnerskie i zaprzyjaźnione, lubelskie szkoły i uczelnie oraz wiele instytucji naukowych i kulturalnych w kraju i za granicą.

Program jubileuszu 450 lat Unii Lubelskiej „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”

WYBRANE WYDARZENIA

SEZON LUBLIN / 26 kwietnia – 5 maja

ponad 100 wydarzeń dedykowanych Unii Lubelskiej, m.in. spacerów tematycznych, wycieczki rowerowe, warsztaty artystyczne i kulinarne, zwiedzanie obiektów.

ORGANIZATOR: Miasto Lublin / sezon.lublin.eu

ŚWIĘTO DWÓCH UNII / 1-5 maja

- **„UNIA NA LITEWSKIM”**
– 15-lecie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej – piknik rodzinny, zabawy, spektakle, koncerty oraz **DNI OTWARTE FUNDUSZY EUROPEJSKICH**
- **KONCERT ORKIESTRY FILHARMONII LUBELSKIEJ NA PLACU LITEWSKIM / 1 maja**
kompozycje polskie, litewskie oraz *Oda do Radości* (hymn Unii Europejskiej)
- **INAUGURACJA POKAZÓW NA FONTANNACH MULTIMEDIALNYCH** na placu Litewskim / **3 maja**
premierowy pokaz inspirowany historią i dziedzictwem Unii Lubelskiej
ORGANIZATOR: Miasto Lublin

KONGRES DWÓCH UNII / 13-15 maja

Debata, konferencje, spotkania.

- **„ŚWIĘTO DWÓCH UNII – OD UNII LUBELSKIEJ DO UNII EUROPEJSKIEJ”**
– sesja Europejskiego Znak Dziedzictwa organizowana przez Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków / **13-14 maja**
- **KONFERENCJA „WSPÓLNOTOWOŚĆ I SAMORZĄDNOŚĆ”** organizowana przez Wydział Politologii UMCS / **15 maja**
- **„LUBLIN Z CZASÓW UNII LUBELSKIEJ”** – sesja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków / **15 maja**

MISTRZOSTWA ŚWIATA FIFA U-20 / 23 maja – 11 czerwca

Wielkie sportowe święto – Lublin będzie jednym z miast gospodarzy tej imprezy.

FESTIWAL CHÓRÓW MIAST PARTNERSKICH LUBLINA / 30 maja – 1 czerwca

Spotkanie chórów z Polski, Litwy, Białorusi i Ukrainy.
ORGANIZATOR: Miasto Lublin, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Filharmonia Lubelska im. H. Wieniawskiego

NOC KULTURY W LUBLINIE / 1/2 czerwca

oraz **NOC KULTURY W WILNIE / 15/16 czerwca**

Prezentacja litewskich artystów w Lublinie oraz rewizyta lubelskich artystów na Nocy Kultury w Wilnie.

ORGANIZATOR: Warsztaty Kultury w Lublinie

HARCERSKA GRA LUBELSKA Z UNIĄ W TLE / 8 czerwca

Spotkanie harcerzy z Polski i Litwy.

ORGANIZATOR: Hufiec ZHP Lublin

UNIA W DZIELNICACH – czerwiec – lipiec

W ramach projektu zaplanowano kilkanaście wydarzeń artystycznych w różnych dzielnicach Lublina.

ORGANIZATOR: Centrum Kultury w Lublinie

FESTIWAL LEGEND LUBELSKICH / 14-15 czerwca

Rynek Starego Miasta stanie się miejscem inscenizacji, działań teatralnych i muzycznych odtwarzających wydarzenia i klimat minionych czasów.

ORGANIZATOR: Miasto Lublin

MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL RENESANSU / 21-23 czerwca

Miasto opanuje taniec, muzyka, teatr i historyczna żonglerka flagami okresu Jagiellonów.

ORGANIZATOR: Fundacja Belriguardo – okno na historię i sztukę

WSCHÓD KULTURY – INNE BRZMIENIA ART’N’MUSIC FESTIVAL / 27-30 czerwca

Festiwal zaprasza najciekawszych artystów na styku gatunków, tradycji i wpływów kulturowych.

ORGANIZATOR: Warsztaty Kultury w Lublinie

ŚWIĘTUJEMY UNIĘ / 28 czerwca – 4 lipca

Koncerty muzyki dawnej i współczesnej, wspólne śpiewanie *Te Deum Laudamus*, widowiskowe pokazy i rekonstrukcje rycerskie, spacer i zwiedzanie obiektów związanych z Unią Lubelską.

DZIEŃ UNII LUBELSKIEJ / 1 lipca

Oficjalne obchody – msza św. w Bazylice OO. Dominikanów i Uroczysta Sesja Rady Miasta Lublin. Po południu odbędzie się piknik rodzinny a wieczorem widowisko multimedialne.

ORGANIZATOR: Miasto Lublin

KONGRES UT UNUM SINT / 4-7 lipca

Międzynarodowe spotkanie chórów dziecięcych.

ORGANIZATOR: Polska Federacja Pueri Cantores

FESTIWAL DWOJGA NARODÓW / 5-7 lipca

Spotkanie folklorystyczne zespołów z Polski i Litwy oraz terenów dawnych kresów wschodnich.

ORGANIZATOR: Zespół Pieśni i Tańca „Lublin” im. Wandy Kaniorowej

KONGRES EUROPEJSKICH SZLAKÓW SEJMU UNII LUBELSKIEJ W LUBLINIE / 14-17 lipca

Spotkanie organizowane przez Unię Szlaków „Zachód – Wschód”.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

LAUR KONSERWATORSKI 2019 / 17 kwietnia

Wręczenie nagród w ramach dwudziestej edycji Wojewódzkiego Otwartego Konkursu o „Laur Konserwatorski”.

XXVI OGÓLNOPOLSKI PRZEGLĄD HEJNAŁÓW MIEJSKICH / 15 sierpnia

ORGANIZATOR: Ogólnopolskie Stowarzyszenie Miłośników Hejnałów Miejskich

JARMARK JAGIELLOŃSKI / 16-18 sierpnia

Festiwal nawiązuje do lubelskich jarmarków, których początek sięga XV wieku.

ORGANIZATOR: Warsztaty Kultury w Lublinie

EUROPEJSKI FESTIWAL SMAKU „LITWA” / 2-8 września

Prezentacja wystawców z Litwy, Polski oraz całej Europy. Będzie to czas koncertów, spotkań z poetami, spektakli oraz wystaw.

ORGANIZATOR: Kresowa Akademia Smaku

XX POWSZECHNY ZJAZD HISTORYKÓW POLSKICH / 18-20 września

Debaty i spotkania naukowców, rozważania nad wielkimi zmianami w historii.

20 września – **rekonstrukcja uczt**, która odbyła się po podpisaniu Unii Lubelskiej.

ORGANIZATOR: Polskie Towarzystwo Historyczne, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II i Archiwum Państwowe w Lublinie.

KONGRES INICJATYW EUROPY WSCHODNIEJ / 23-24 września

Politycy Europy Wschodniej spotkają się w obliczu: 450-lecia Unii Lubelskiej, 10-lecia obecności Polski w Partnerstwie Wschodnim i 15-lecie obecności Polski w Unii Europejskiej.

ORGANIZATOR: Miasto Lublin

TYDZIEŃ RZEMIOSŁA LUBELSKIEGO / 29 września – 6 października

Konferencja, koncerty, spotkania, wystawy i prezentacje lubelskiego rzemiosła.

ORGANIZATOR: Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lublinie

PROGRAM EDUKACYJNY

UNIA LUBELSKA W SZKOLE / od 25 lutego

Lekcje o znaczeniu Unii Lubelskiej realizowane według uniwersalnego scenariusza opracowanego przez nauczycieli z III Liceum Ogólnokształcącego im. Unii Lubelskiej. Scenariusz dostępny do na stronie unia.lublin.eu.

UNIA LUBELSKA W PRZEDSZKOLU / program całoroczny

Specjalny program skierowany do lubelskich przedszkolaków zakończony wielką unijną galą (18 czerwca) przygotowaną przez lubelskie przedszkola.

FORUM TRAS PODZIEMNYCH / 8-10 marca

Cykliczne spotkanie podmiotów prowadzących obiekty podziemne w całej Polsce.

LALKOWA UNIA LUBELSKA

Wystawa kolekcji lalek artystycznych inspirowanych obrazem Jana Matejki Unia Lubelska w Muzeum Literackim im. Józefa Czechowicza w Lublinie oraz prezentacja w szkołach podstawowych i przedszkolach na terenie miasta.

PLENEROWY SPEKTAKL LALKOWY O UNII LUBELSKIEJ

Wyjątkowa produkcja plenerowego spektaklu lalkowego adresowanego do najmłodszych mieszkańców miasta.

ORGANIZATOR: Teatr im. H. Ch. Andersena

EDUKACYJNY PORTAL O UNII LUBELSKIEJ oraz WYDAWNICTWO „ELEMENTARZ UNII LUBELSKIEJ”

Portal poświęcony Unii Lubelskiej o charakterze edukacyjnym. Portalowi towarzyszyć będzie wydawnictwo o charakterze edukacyjnym „Elementarz Unii Lubelskiej”

ORGANIZATOR: Ośrodek „Brama Grodzka - Teatr NN”

CYKL OTWARTYCH WYKŁADÓW

„UNIA LUBELSKA I JEJ TRADYCJE” / luty - grudzień

Cykl otwartych wykładów odbywających się w Wojewódzkiej Bibliotece im H. Łopacińskiego.

FOTOGRAFICZNY LUBLIN – 450 LAT UNII LUBELSKIEJ

Warsztaty oraz konkurs fotograficzny dla uczniów.

ORGANIZATOR: III Liceum Ogólnokształcące im. Unii Lubelskiej

WŁĄCZ SIĘ W OBCHODY!

Program obchodów 450. rocznicy Unii Lubelskiej ma charakter otwarty, jest nastawiony na współtworzenie z mieszkańcami miasta.

450-LAT UNII LUBELSKIEJ – KONKURS INICJATYW MIESZKAŃCÓW

Otwarty nabór tematycznych inicjatyw mieszkańców.

ORGANIZATOR: Fundacja Działań Edukacyjnych KreAdukcja.

MIEJSKI AKTYWATOR MŁODZIEŻOWY – 450-LAT UNII LUBELSKIEJ

Program skierowany do młodzieży w wieku 14-18 lat, która w grupach projektowych będzie opracowywać i realizować mini-projekty tematycznie powiązane z jubileuszem.

ORGANIZATOR: Fundacja Sempre a Frente.

PROGRAM GRANTÓW I MIKROGRANTÓW „DZIELNICE KULTURY”

Program dedykowany jest wzbogaceniu życia kulturalnego i społecznego w dzielnicach miasta. Nabór projektów zaplanowano do 1 kwietnia 2019 r. dzielnicekultury.lublin.eu.

Pełny program jubileuszu dostępny jest na stronie:

unia.lublin.eu

ZNAK DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

Wyróżnienie to przyznawane jest obiektom materialnym i niematerialnym posiadającym symboliczne znaczenie dla historii i dziedzictwa kulturowego Europy, stanowiąc żywe przypomnienie wspólnej rzeczywistości politycznej i pamięci historycznej kontynentu.

Decyzją międzynarodowego panelu ekspertów, działającego przy Komisji Europejskiej, 10 marca 2015 roku Miasto Lublin otrzymało Znak Dziedzictwa Europejskiego jako miejsce Unii Lubelskiej – wyjątkowy symbol pokojowej i demokratycznej integracji dwóch krajów, zróżnicowanych religijnie i etnicznie. Idee te są reprezentowane materialnie

przez zachowane w krajobrazie Lublina zabytki będące świadkami zawarcia Unii i ją upamiętniające – Kaplica Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim, Pomnik Unii Lubelskiej i kościół p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika oraz klasztor ojców dominikanów.

KAPLICA TRÓJCY ŚWIĘTEJ NA ZAMKU LUBELSKIM

Kaplica Trójcy Świętej na lubelskim Zamku to jeden z najcenniejszych zabytków sztuki średnio-wiecznej nie tylko w Polsce, ale i w Europie. Nadano jej Znak Dziedzictwa Europejskiego.

Kaplica została wzniesiona przez króla Kazimierza Wielkiego, a jej wnętrza do dziś zdobią wspaniałe rusko-bizantyńskie freski ufundowane przez króla Władysława Jagiełłę. Jest to unikatowe na miarę europejską świadectwo przenikania się kultur Wschodu i Zachodu, ponieważ rzymskokatolicką świątynię przyozdabiają wizerunki ojców Kościoła Wschodniego. Budowla znajduje się na dawnym zamku królewskim, w miejscu gdzie według tradycji obradowano nad kształtem Unii Lubelskiej.

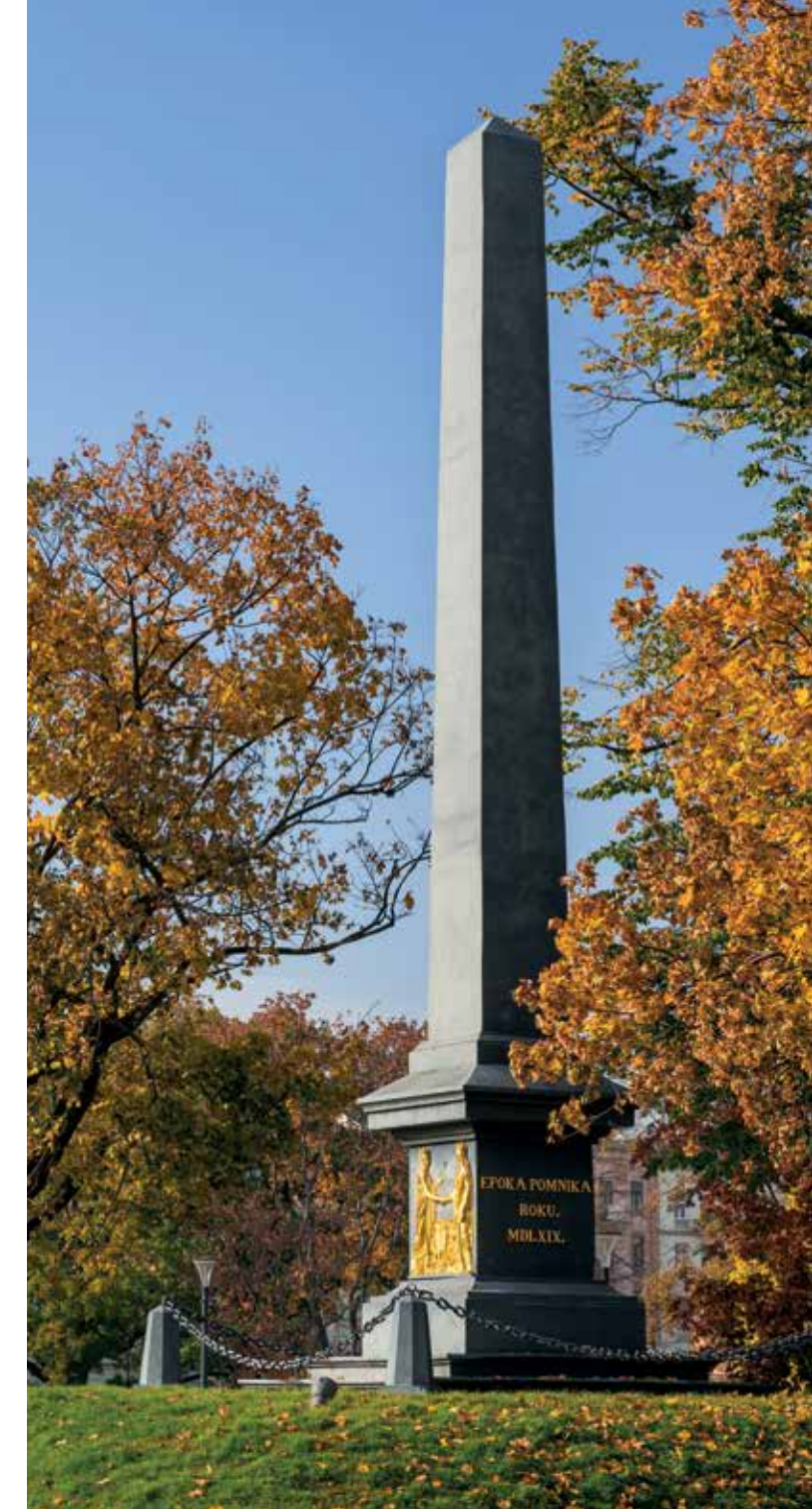

BAZYLIKA ŚW. STANISŁAWA BISKUPA MĘCZENNIKA I KLASZTOR OO. DOMINIKANÓW

Bazylika ta jest jednym z najcenniejszych obiektów sakralnych w Lublinie. Kościół i klasztor ufundował w 1342 roku król Kazimierz Wielki. W murach kościoła w 1569 roku, po podpisaniu Unii Lubelskiej, odprawiono nabożeństwo dziękczynne, w którym uczestniczył król Zygmunt August. Świątynia już wtedy cieszyła się międzynarodową sławą za sprawą umieszczenia w niej relikwii Krzyża Świętego, jednych z największych na świecie. Z obecnością relikwii jest związanych wiele zadziwiających i cudownych wydarzeń. Według jednej z legend, procesja z relikwiarzem uratowała miasto od tragicznego pożaru w 1719 roku. Niestety, w 1991 roku przechowywane w kościele przez stulecia relikwie zostały skradzione. Zespół klasztorny dominikanów w Lublinie jest zabytkiem, któremu przyznano Znak Dziedzictwa Europejskiego. Jest dostępny do zwiedzania prawie w całości, z galerią malarstwa i skarbcom klasztorным włącznie.

POMNIK UNII LUBELSKIEJ

Pomnik znajduje się na placu Litewskim, którego nazwa upamiętnia tradycję obozowania postów litewskich podczas sejmiku lubelskiego w roku 1569. Na Krakowskim Przedmieściu, nieopodal tego miejsca, podczas sejmiku król Zygmunt August odebrał od księcia pruskiego Albrechta II Fryderyka Hohenzollerna hołd, opisany przez Jana Kochanowskiego w poemacie Proporzec albo hołd pruski. Późniejsza tradycja głosi, że pierwszy pomnik wystawiono jeszcze za panowania króla Zygmunta Augusta. Zachowany do dziś pomnik w formie żeliwnego obelisku na cokole został wzniesiony w 1826 roku z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Stanisława Staszica w miejscu pierwotnego, rozebranego w latach 1819–1820. Frontową część cokołu zdobi złożona płaskorzeźba przedstawiająca dwie alegoryczne postaci w antycznych szatach podające sobie ręce, Polonię i Lithuanie, obrazujące akt połączenia unią dwóch wielkich, wielonarodowych europejskich państw: Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Z drugiej strony cokołu umieszczono złożony napis objaśniający treść przedstawienia „Połączenie Litwy z Koroną”. Pomnik Unii Lubelskiej jest symbolem przypominającym o wielokulturowej i wieloreligijnej historii Lublina i Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

„To miasto posiada swą historyczną wymowę. Jest to nie tylko wymowa Unii Lubelskiej, ale wszystkiego, co stanowi dziejowy, kulturowy, etyczny i religijny kontekst tej unii. Cały wielki dziejowy proces spotkania między Zachodem a Wschodem. Wzajemnego przyciągania się i odpychania. Odpychania, ale i przyciągania. Ten proces należy do całych naszych dziejów. Można powiedzieć, że całe nasze dzieje tkwią w samym środku tego procesu (...). Tak więc sprawa, na którą symbolicznie wskazuje to miasto – Lublin (...), ma wymiar nie tylko polski, ale europejski. Owszem, uniwersalny”.

Święty Jan Paweł II w przemówieniu do przedstawicieli świata nauki, wygłoszonym podczas spotkania w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, 9 czerwca 1987 roku

„Aktualność Unii Lubelskiej łączy się dziś z Unią Europejską, szukającą korzeni w obywatelsko-federalnych tradycjach naszego kontynentu. Unia Lubelska, czego długo nie dostrzegano i nie doceniano, jest jednym z bardzo ważnych przejawów tej właśnie tradycji, jedną z istotnych poprzedniczek dzisiejszej Unii”.

Prof. Jerzy Kłoczowski,
Unia Lubelska. Lublin miasto unii, 1999 rok
- publikacja wydana z okazji 430. rocznicy podpisania aktu Unii Lubelskiej

AKT UNII LUBELSKIEJ

1 lipca 1569 r. w Lublinie na Sejmie Walnym panowie rady i posłowie ziemscy Wielkiego Księstwa Litewskiego odnawiają unię z Koroną Polską. Powstałe na mocy unii państwo – Rzeczpospolita Obojga Narodów miało odtąd jednego, wspólnie wybieranego władcę, wspólny sejm, obronę, politykę zagraniczną i monetę.

Akt Unii Lubelskiej – oryginał; język polski; dokument pergaminowy o wymiarach 72 x 45 cm + 10 cm. Inwokacja wpisana kapitałą. 77 pieczęci na 47 sznurach.

Oryginał znajduje się w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, Zbiór dokumentów pergaminowych, sygn. 5627

ZNAK DZIEDZICTWA
EUROPEJSKIEGO

Lublin [®]
MIASTO INSPIRACJI

Szczegółowe informacje oraz aktualny program
znajdują się na stronie:

unia.lublin.eu

Lublin700 / Od Unii do Unii

WYDAWCA:

Urząd Miasta Lublin
plac Króla Władysława Łokietka 1
20-109 Lublin
unia@lublin.eu

ISBN: 978-83-953670-3-8